

ПОГЛЕДИ И МИШЉЕЊА

Др Слободан Ненадовић

НА ПОЛА ПУТА

Тужна је судбина великог броја споменика градитељског наслеђа до којих конзерваторска рука још није стигла. Код многих би требало да дође најпре археолог да их истражи, па тек конзерватор да интервенише. Код неких великих комплекса тај заједнички рад, археолога и конзерватора, траје већ деценијама, па и столећима: једне генерације су га започеле, а друге и треће га настављају и ко зна која ће га окончати. Али је добро, када се такав рад стално одвија.

Међутим, на многим споменицима, понекада, недостаје нам даха. Почнемо, па оставимо! Од једне до друге акције прође и по која деценија. А то значи да у свакој следећој акцији морамо да се враћамо, ако не на сам почетак, а оно бар да се везујемо за средину или онај прекид. То представља нов губитак времена и материјалних средстава, а утиче и на квалитет рада.

Таква је тужна судбина и велелепне задужбине цара Душана, манастира Св. Арханђела код Призрена. Да се сачувала имали бисмо споменик вредности једних Дечана! Између прве акције откопавања, започете и обављене 1927. године, до следеће акције требало је да прође 35 година. Покрајински завод у Приштини на челу са тадашњим вредним и предузимљивим директором другом Миланом Ивановићем поново отпочиње рад на овом споменику 1961. године, који ће трајати још неколико година. А онда се опет стало. Његови наследници у Приштини и у Призрену

као да су га заборавили или сматрају да он није вредан даље пажње. Данас су фрагменти са Св. Арханђела разасути од Скопља, преко Призрена до Београда. А њих има преко 2000 комада! Њихово спорадично излагање, далеко од остатака овог великог споменика, његових зидова, мало говори о посетиоцу, и стручњаку, о његовој архитектури. Место њихове научне поставке и презентације је у лапидаријуму, кога треба саградити на самом локалитету, као што се свугде у свету ради. Наш сусед у Грчкој даје нам безброј таквих поучних примера. Сви претходни радови за такав један подухват већ су обављени: откопавање овога локалитета је скоро завршено; научна обрада његове архитектуре је солидна база за стручну поставку изложбе ових фрагмената у лапидаријуму, са допунским одливима и макетама, са историјом живота и умирања овог споменика, са документима поновног израњања из рушевина. Треба учинити још последњи корак. Хоћемо ли имати даха и за њега?

